

Nr 21

Utlåtande i anledning av väckta motioner om beredande av lättnad i husmödrarnas arbetsbörda genom samordning och intensifiering av arbetet för en rationell bostadsplanering.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 345 av fru *Hamrin-Thorell* och fru *Gärde Widemar* samt II: 425 av herr *Dahlén m. fl.* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t på lämpligt sätt låter undersöka vilka åtgärder som snarast kan vidtagas i syfte att genom samordning och intensifiering av arbetet för en rationell bostadsplanering åstadkomma en lättnad i husmödrarnas arbetsbörda.

I motionen framhålles, att en av de viktigaste åtgärderna för att åstadkomma en husmödrarnas arbetstidsförkortning är en förbättring av bostädernas planering samt erforderlig kollektiv service. Härför kräves vederhäftiga forsknings- och utredningsresultat, varvid en förstärkning av de statliga forskningsorganisationernas resurser är nödvändig, främst i vad gäller statens institut för konsumentfrågor och statens nämnd för byggnadsforskning. Arkitektundervisningen bör fördjupas i fråga om rationell bostadsplanering och professurer i bostadsbyggande inrättas vid tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola. Fortbildningskurser bör vidare anordnas för nyexaminerade och även för redan praktiserande arkitekter. I första hand bör emellertid undersökas vilka åtgärder, som snarast kan vidtagas för att samordna och intensifiera arbetet för en rationell bostadsplanering.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från bostadsstyrelsen, statens institut för konsumentfrågor, statens nämnd för byggnadsforskning, överstyrelsen för de tekniska högskolorna, Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund. Även Högerns kvinnoförbund har beretts tillfälle att inkomma med yttrande men ej begagnat sig härav.

Bostadsstyrelsen ansluter sig i allt väsentligt till vad motionärerna anfört. Ett första led i en undersökning bör vara att verkställa en inventering av det forsknings- och utredningsarbete som för närvarande bedrivs. Bostadsvaneundersökningar bör därvid icke förbises. Då inventeringsresultatet kan överblickas blir det möjligt att ta ställning till samordningsfrågan. Styrelsen finner det vidare i högsta grad angeläget med en fortbildningsverksamhet på bostadsplaneringens område, även om nya professurer inrättas i bostadsbyggnad, vilket styrelsen finner synnerligen önskvärt. Fortbildningskurser är behövliga även för andra bostadsprojektörer än arkitekter.

Institutet för konsumentfrågor anser, att det ligger inom institutets arbetsområde att studera och klargöra sådana frågor som bostadsplanering med hänsyn till familjens sammansättning och vanor, arbetsplatsens utformning, förvaringsutrymmen, bostadsvård o. s. v. Institutet avser att i en nära framtid begära medel för genomförande av en representativ och allsidig undersökning rörande arbetsförhållanden inom hushåll. Undersökningen planeras ske i samarbete med statistiska centralbyrån i form av intervjuer i 1 000 hushåll. Enligt det för undersökningen uppgjorda programmet skall densamma bl. a. gälla bostädernas utrymmesstandard och tekniska standard. Institutet finner det synnerligen angeläget, att åtgärder överväges för att utforma en vidgad och mera permanent forsknings- och undersökningsverksamhet. Institutet behöver för egen del ökad personal. I fråga om utbyggnaden av den grundläggande utbildningen inom de tekniska högskolorna samt fortbildningsverksamheten biträder institutet motionärernas uppfattning.

Nämnden för byggnadsforskning finner starka skäl tala för åtgärder, som syftar till bättre planering av bostäder och anför härom bl. a. följande: "Detta kan nås genom intensifierad utbildning och fortbildning av bostadsprojektörer, vilka enligt nämndens erfarenheter även är att söka utanför den av motionärerna uppmärksammade arkitektkåren. Nämnden vill dessutom peka på de möjligheter till förbättring av bostadsplaneringen som ligger i tillämpningen av normer, typritningar och standard. Som underlag för all sådan förbättringsverksamhet torde fordras vederhäftiga utrednings- och forskningsresultat beträffande olika bostadstypers funktions-sätt."

I fråga om erforderlig kollektiv service hänvisar nämnden till bostadskollektiva kommitténs betänkande (SOU 1956: 32) och anser, att de av kommittén uppräknade forskningsuppgifterna i stor utsträckning torde falla på nämnden, som redan arbetar med en del av dem och planerar att ta upp ytterligare andra. Nämnden anser sig ha för låga anslag och understryker till slut angelägenheten av att vunna erfarenheter snabbt och effektivt sprides till dem, som kan omsätta dem i praktisk verksamhet.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna anför, att en omorganisation av arkitektundervisningen för närvarande är aktuell för båda högskolornas vidkommande. Med hänsyn härtill och till att förslag framlagts om dubblering av arkitektutbildningen vid båda högskolorna är överstyrelsen icke beredd att nu förorda inrättande av särskilda professurer i bostadsbyggnad. I fråga om fortbildningskurser anser överstyrelsen, att dylika bör kunna anordnas i samråd med berörda institutioner och organisationer vid tekniska högskolan i Stockholm utan särskilt statsbidrag.

Svenska landsbygdens kvinnoförbund finner det förvånande, om det vid

våra främsta läroanstalter skulle behövas fortbildningskurser för nyexaminerade arkitekter. I så fall bör undervisningen reformeras. I fråga om redan yrkesverksamma arkitekter ställer sig saken något annorlunda, även om det borde ligga i vederbörandes eget intresse att hålla sig à jour med aktuella behov.

Folkpartiets kvinnoförbund anser, att det alltjämt uppföres opraktiska och direkt felplanerade bostäder. Orsaken anser förbundet vara, att bl. a. arkitekterna ej har tillräcklig kunskap om hur familjebostaden skall fungera. I arkitektutbildningen bör därför ingå mera inträngande och realbetonade kunskaper om olika arbetsmoment som utföres inom bostaden, men då måste de tekniska högskolorna få ansvarig, vetenskaplig expertis. Förbundet instämmer i förslaget om fortbildningskurser.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund vill icke fränkänna de i motionen framförda synpunkterna värde men framhåller, att den första åtgärden måste vara en omfattande och väl planerad fältundersökning av hur arbetsförhållandena i hushållen för närvarande gestaltar sig. En sådan undersökning lär planeras av institutet för konsumentfrågor. Förbundet anser, att motionerna i avvaktan på denna bebadade undersökning ej bör föranleda åtgärd.

Utskottet. Motionärerna har bl. a. framhållit önskvärdheten av att professorer i bostadsbyggnad inrättas vid de tekniska högskolorna och att i avvaktan härpå fortbildningskurser för arkitekter anordnas. Man finner det vidare nödvändigt, att de statliga organen på bostadsforskningens område erhåller förstärkta resurser och att en samordning och intensifiering av det pågående arbetet kommer till stånd.

Utskottet finner de i motionerna framförda synpunkterna i och för sig mycket beaktansvärda. Utskottet får emellertid i vad gäller frågan om inrättande av professorer i bostadsforskning erinra om att arkitektundervisningen nu står inför en omorganisation och att Kungl. Maj:t i proposition till årets riksdag (nr 99) framlagt förslag beträffande vissa åtgärder för ökad intagning av studerande vid de tekniska högskolorna, som bl. a. går ut på att arkitektutbildningen skall dubblas fr. o. m. höstterminen i år. Beträffande de av motionärerna föreslagna fortbildningskurserna må anföras, att möjlighet redan nu synes föreligga till anordnande av dylika kurser. En förutsättning härför torde emellertid vara, att intresset för deltagande i kurserna visar sig tillräckligt, och utskottet finner angeläget att detta intresse genom lämpliga åtgärder stimuleras. Vad gäller de statliga forskningsorganens verksamhet kan framhållas, att statens institut för konsumentfrågor har till uppgift bl. a. att handlägga frågor rörande bostadens funktionella utformning. Institutet har uppgivit sig ämna inom

den närmaste tiden hos statens konsumentråd begära medel för att i samarbete med statistiska centralbyrån företaga en allsidig undersökning i intervjuform rörande arbetsförhållanden inom hushåll. Institutet räknar med att undersökningen skall ge ett värdefullt underlag för vidare arbete inom det i motionerna avsedda området. Även statens nämnd för byggnadsforskning arbetar f. n. med vissa forskningsuppgifter av den art motionärerna åsyftar och överväger att taga upp ytterligare dylika frågor.

Det ovan nämnda statens konsumentråd har enligt sin instruktion (SFS 1956: 452) bl. a. att enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande fördela statsmedel för forskning och konsumentupplysning samt fastställa allmänna och speciella villkor för utbetalningen av dylika medel. Denna rådets uppgift medför, såvitt utskottet kunnat finna, att rådet kommer att få en samordnande funktion i vad gäller bl. a. forskningsarbetet beträffande de i motionerna berörda bostadsfrågorna. Utskottet har f. ö. erfarit, att rådet är berett att medverka till att den av institutet för konsumentfrågor planerade undersökningen kommer till stånd.

Som av det sagda torde framgå, anser utskottet, att vissa av motionärernas önskemål redan är eller kan förväntas i icke obetydlig grad bli tillgodosedda. Vad gäller förslagen i övrigt har utskottet, som dock anser de framlagda spörsmålen böra ägnas stor uppmärksamhet, icke funnit tillräckliga skäl föreligga att i dagens läge förorda något riksdagens initiativ. Utskottet får därför hemställa,

att de likalydande motionerna I: 345 och II: 425 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 mars 1957

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jonsson, John Wiktor, Andersson, Axel, Persson, Johan, Strandler*, fru Nilsson*, fru Hamrin-Thorell och herr Gustafsson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herr Gustafsson i Bogla, fru Svedberg, herrar Bark, Nestrup, Nihlfors*, fröken Wallerius, herrar Carlsson i Huskvarna, Nyhage, Börjesson och Svensson i Kungälv*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av fru *Hamrin-Thorell*.